

İNSAN VE SAĞLIK

Doç. Dr. Ferda Şenel
fsenel@excite.com

Biliyor muydunuz!..

Balanit

Erkek cinsel organ ucu veya prepsiyum denen sünnet derisinin iltihaplanmasına balanit deniliyor. Ülkemizde, sünnet yapılmasına bağlı olarak erişkinlerde balanit görülme riski oldukça düşük. Balanite yol açan başlıca sebep sünnet derisinin dar olması, yani "fimozis". Bazı küçük erkek çocuklarda görülen bu durumda, pipi ucunda biriken vücut salgıları yeterince temizlenemiyor ve buna bağlı olarak mikrop üremesi kolaylaşıyor. Biriken mikrop lar, pipi ucunun iltihabına veya idrar yolu enfeksiyonuna yol açabiliyor. Yeni doğan erkek bebeklerde doğal olarak fimozis durumu görülüyor. Ancak, bebeğin büyümesiyle bu durum giderek düzeliyor ve sünnet derisi gevşeyerek pipi ucundan sıyrılabilecek hale geliyor. Eğer sünnet derisi gevşemez ve pipi ucundan sıyrılabilecek duruma gelmezse, bu çocuklarda iltihaplanmalar görülüyor. Balanit sırasında sün-

net derisi ve pipi ucu şişer ve kızarır. Ciddi enfeksiyonlarda, pipi ucundan sarı renkte koyu kıvamlı iltihap gelir. Çocuğun idrar yapması zorlaşır, hatta hiç idrar yapamayabilir. Pipi ucundaki iltihap, idrar yollarını da etkileyerek idrar yolu enfeksiyona yol açabilir. Hijyenik şartlardaki bozukluk, çocuğun sürekli pipisiyle oynaması veya bağışıklık sistemini zayıflatan durumlarda da balanit görülebiliyor. Balanit tedavisindeki temel prensip sünnet derisinin gevşetilip pipi ucunu temizlenmesi. Bu nedenle ilk önerilen tedavi yöntemi, sıcak oturma banyosu. Çocuğun günde birkaç kez 15-20 dakika süreyle sıcak suya oturtulması gerekiyor. Antibiyotikli merhemler, hem enfeksiyonun tedavisine yardımcı oluyor hem de sünnet derisinin gevşemesini sağlıyor. Ciddi enfeksiyonlarda ağızdan antibiyotik kullanmak gerekiyor. Balanitin tedavisinden daha önemlisi olmasını engellemek. Bu nedenle, özellikle pipisinin ucu dar olan erkek çocukların doğduktan sonra en kısa sürede sünnet olması öneriliyor.

lenmek, sıvı alımını artırmak, kafaya serin bir bez uygulamak, en sık önerilen tedavi yöntemleri. Ergotamin, sumatriptan, zolmitriptan ve izometepten migrende kullanılan ilaçlar arasında.

Erkek Doğum Kontrol Aşısı

Günümüzde doğum kontrol yöntemlerinin çoğu kadınlara yönelik. Son yıllarda erkeklere uygulanabilecek doğum kontrol hapı veya iğnesi üzerinde de yoğun çalışmalar yapılıyor. Bu amaçla geliştirilen hormon benzeri ilaçlarla istenilen doğum kontrolü, erkeklerde henüz sağlanabilmiş değil. Biliminsanları, spermelerin işlevleri düzenle-

yen moleküller üzerinde etkili olan bazı ilaçlar üzerinde çalışıyor. Yeni geliştirilen ve henüz hayvanlar üzerinde denenilen bir aşı, erkeklerde doğum kontrolünü sağlıyor. Araştırmacılar, sadece erkek testisinde bulunan "eppin" denen bir molekül üzerinde yoğunlaşıyorlar. Spermelerin üzerinde bulunan ve 133 aminoasit içeren protein yapısındaki bu molekül, sperm olgunlaşmasına yardımcı oluyor. Ek olarak, eppin, sperm yumurtayı dölemesine hazırlık aşamasında oldukça önemli. Eppin'i etkisiz hale getiren bir molekül, sperm olgunlaşmasını engelleyerek kadın yumurtasını dölemesini engelliyor. Böylece erkek kısırlığına yol açıyor. Eppin'e karşı hazırlanmış olan özel antikolar vücuda iğne yoluyla verilerek, testislerdeki eppinlerin bağlanması ve böylece etkisiz kalması

sağlanıyor. Bu yolla verilen antikolar, bir tür kısırlık aşısı olarak görev yapıyorlar. Bu aşının en önemli avantajı ise etkisinin geçici olması. Yani, belirli bir süre doğum kontrolü sağladıktan sonra etkisi ortadan kayboluyor ve kişi istediğinde çocuk sahibi olabiliyor. Bilim adamları, henüz deneysel aşamada olan bu aşının insanlarda kullanımını için bir biraz daha süreye ihtiyaç olduğunu belirtiyorlar.

Migren

Şiddetli baş ağrısının en sık sebeplerinden biri olan migren, kadınların %20'sini, erkeklerin ise %10'unu etkiliyor. Migren genellikle 16-35 yaş arasında başlıyor, 10 yaş altı ve 45 yaş üstünde başlama ihtimali ise zayıf. Migren, kişileri çok rahatsız eden, hatta günlük işlerini aksatabilen ve ya tam engelleyen, genellikle tek taraflı, zonklayan tarzda baş ağrısı, geçici görme bozuklukları, bulantı ve kusmalara yol açabiliyor. Ağrılı dönemlerde ışığa ve sese karşı aşırı hassasiyet oluşuyor. Elde, yüzde ve vücutta iğnelenme, uyuşma ve karıncalanma meydana gelebiliyor. Bu şikayetler saatler hatta günlerce sürebiliyor. Bazı kişilerde migren ağrısından önce 10-30 dakika süren, sebebi henüz bilinmeyen "aura" denilen bir dönem oluyor. Aura, parlak ışık çakmaları, titrek, renkli zikzak çizgiler, kör noktalar ya da bir tarafa görme kaybı gibi görsel değişiklikler içeriyor. Ayrıca, kollar veya bacaklarda karıncalanma ya da uyuşma, veya baş dönmesine de yol açabiliyor. Migren, beyindeki damarların aşırı kasılması ve gevşemesine bağlı olarak meydana geliyor. GABA, histamin, prostoglandin, katekolamin, serotonin gibi damarlar üzerinde etkili olan moleküller damar çevresinde toplanarak genişleme ve kasılma yapıyor. Migreni tetikleyen çeşitli etkenler bulunuyor. Bunların başında stres ve gıdalar geliyor. Yoğun psikolojik stres, aşırı üzüntü, menstruasyon, uykusuzluk, zihinsel yorgunluk, sigara ve bazı ilaçlar migreni tetikliyor. Eski peynir, çerez, çikolata, alkollü veya kafeinli içecekler, yoğurt ve bazı koruyucu maddeleri içeren gıdalar migren ağrısını başlatabiliyor. Sodyum nitrat, monosodyum glutamat, aspartam, tiramin ve fenolik flavonoidleri içeren soslu sandviç, hamburger gibi işlenmiş etler, et, süt, yumurta gibi proteinli besinler, kırmızı şarap, deniz ürünleri, bakla, elma, üzüm ve kabuksuz meyveler migren hastalarına önerilmiyor. Migrenin kesin tedavisi bulunmuyor. Migrene yol açan etkenlerden kaçınmak, ağrılı dönemlerde karanlık ve sessiz ortamda bu-